

**REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH W
TORUNIU**

**PROGRAM EDYKACJI LEŚNEJ SPOŁECZEŃSTWA W
NADLEŚNICTWIE GNIEWKOWO NA LATA
2018-2027**

AKCEPTUJĘ:

NADLEŚNICZY

inż. Stanisław Słomiński

NADLEŚNICZY
NADLEŚNICTWA GNIEWKOWO

ZATWIERDZAM:

DYREKTOR

Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych
w Toruniu

inż. Janusz Kaczmarek

DYREKTOR
REGIONALNEJ DYREKCJI
LASÓW PAŃSTWOWYCH
W TORUNIU

Spis treści:

1. Wprowadzenie. Podstawy prawne Programu.
  - 1A. Podsumowanie działalności Nadleśnictwa za okres miniony do 01.01.2017.
2. Ustalenie Komisji programu edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Gniewkowo.
3. Charakterystyka (naturalnych) walorów edukacyjnych nadleśnictwa.
4. Obiekty edukacji leśnej nadleśnictwa.
5. Obiekty edukacji przyrodniczej innych podmiotów znajdujące się na terenie nadleśnictwa.
6. Partnerzy w edukacji leśnej społeczeństwa.
7. Wydawnictwa edukacyjne o nadleśnictwie.
8. Plany roczne działalności edukacyjnej.
9. Sprawozdania roczne z działalności edukacyjnej.
10. Podsumowanie działalności edukacyjnej za minione dziesięciolecie (2018-2027).

1. Wprowadzenie. Podstawy prawne edukacji leśnej.

Edukacja leśna społeczeństwa jest jednym z ważnych zadań realizowanych przez Lasy Państwowe, wynikającym z założeń Polityki Leśnej Państwa oraz wewnętrznych aktów prawnych Lasów Państwowych.

Program edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Gniewkowo opracowany został na podstawie następujących dokumentów określających cele i zadania edukacji leśnej prowadzonej przez Lasy Państwowe:

1. Założenia „ Polityki Leśnej Państwa” z 1997 roku.
2. „Wytyczne do sporządzenia programu edukacji leśnej społeczeństwa w nadleśnictwie” i „Kierunki rozwoju edukacji leśnej w Lasach Państwowych” wprowadzone zarządzeniem nr 57/2003 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 9 maja 2003 roku.
3. Zarządzenie nr 11/2017 Nadleśniczego Nadleśnictwa Gniewkowo z dnia 15 maja 2017 roku w sprawie organizacji i zasad prowadzenia edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Gniewkowo.

Stała i powszechna edukacja leśna ma na celu:

- 1) upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym oraz o wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarce leśnej.
- 2) podnoszenie wiadomości społeczeństwa w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania ze wszystkich funkcji lasu.
- 3) budowanie zaufania społecznego dla działalności zawodowej leśników

Cele edukacji leśnej należy realizować w oparciu o następujące treści:

- 1) budowa i funkcjonowanie ekosystemów leśnych
- 2) produkcyjne i pozaprodukcyjne znaczenie lasu
- 3) zagrożenia i ochrona lasów
- 4) ochrona przyrody
- 5) rola leśnika w gospodarowaniu zasobami przyrody

1A. Podsumowanie działalności Nadleśnictwa za okres miniony od 1.01.08 do 31.12.17.

Edukacja przyrodniczo-leśna w Nadleśnictwie Gniewkowo prowadzona była w tym okresie w oparciu o trzy ścieżki edukacyjne tj. istniejącą od 1997 roku na terenie leśnictwa Pieczenia ścieżkę " Świerczyna" , utworzoną w 2005 roku ścieżkę edukacyjną „ Rejna – Balczewo” oraz otwartą w 2013 roku ścieżkę przyrodniczo historyczną zlokalizowaną na terenie leśnictw Podlesie i Dąbki.

Ponadto przy siedzibie Nadleśnictwa w Gniewkowie otwarto Salę Narad pełniącą również funkcję Izby Edukacyjnej przygotowanej na wizyty zainteresowanych grup: dzieci, młodzieży i dorosłych.

Od początku istnienia ścieżka edukacyjna „Świerczyna” ze względu na swoje usytuowanie narażona była na akty wandalizmu, w związku z tym podjęto próbę modernizacji obiektu, remontując urządzenia turystyczne, wydając folder o ścieżce i numerując przystanki.

Niestety i ta próba zakończyła się niepowodzeniem a urządzenia i elementy ścieżki zostały zniszczone.

Planuje się utworzenie nowej ścieżki w sąsiedztwie leśniczówki Pieczenia.

Bardzo dużym zainteresowaniem cieszy się ścieżka edukacyjna „Rejna-Balczewo” położona w bezpośrednim sąsiedztwie Inowrocławia wraz ze znajdującą się przy niej wiatą z miejscem na ognisko.

Obecnie planowana jest modernizacja ścieżki i jej dalsze doposażanie.

Ścieżka przyrodniczo-historyczna znajdująca się na obrzeżach Gniewkowa to bardzo chętnie odwiedzane przez okolicznych mieszkańców, szczególnie w dni wolne od pracy miejsce spacerowe.

Szereg miejsc i tablic edukacyjnych o treściach historyczno-przyrodniczych już od czterech lat przyciąga dzieci i młodzież okolicznych szkół.

Wyposażona w sprzęt multimedialny i udostępniona od 2012 roku Izba Edukacyjna, funkcjonująca przy siedzibie nadleśnictwa pełni rolę zielonej klasy, w której rolę nauczycieli pełnią pracownicy Nadleśnictwa Gniewkowo.

Nadleśnictwo Gniewkowo bierze też czynny udział w edukacji lokalnej społeczności organizując tzw. „Drzwi otwarte”, oraz biorąc udział w organizacji różnorodnych przedsięwzięć lokalnych samorządów m.in. „Dni Gniewkowa”, „Bieg Przemysłownika”, „Bieg im. Rodziny Milewskich”.

Pracownicy Nadleśnictwa prowadzą pogadanki z dziećmi przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjalnych, młodzieżą szkół średnich oraz osobami dorosłymi. Tematyką są zagadnienia związane z ochroną przyrody, gospodarką leśną, ochroną przeciwpożarową oraz szkodnictwem leśnym.

Dla zaprzyjaźnionych szkół zaprenumerowano także czasopisma „ Echa leśne” oraz „Przyroda Polska”.

2. Ustalenie Komisji programu edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Gniewkowo.

Komisja w składzie:

- Michał Brzeziński , inżynier nadzoru w Nadleśnictwie Gniewkowo, przewodniczący Komisji
- Tadeusz Chrzanowski – główny specjalista Służby Leśnej, kierujący Zespołem ds. Komunikacji Społecznej w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu, przedstawiciel Dyrektora RDLP w Toruniu, członek Komisji
- Magdalena Dłubek-Górzyńska , starszy referent ds. zamówień publicznych i administracji, sekretarz Komisji
- Dorota Gliwińska – Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 1 Gniewkowie, członek Komisji
- Joanna Kowalska – Dyrektor Miejsko Gminnego Ośrodka Kultury Sportu i Rekreacji w Gniewkowie, członek Komisji
- Jan Pajkert , specjalista Służby Leśnej ds. ochrony ekosystemów leśnych, edukacji leśnej i lasów niepaństwowych w Nadleśnictwie Gniewkowo, zastępca przewodniczącego Komisji
- Teresa Sobolewska – nauczyciel w Szkole Podstawowej nr 1 w Aleksandrowie Kujawskim, członek Komisji,
- Katarzyna Wyborska – nauczyciel w Zespole Szkół w Dąbrowie Biskupiej, członek Komisji

Na posiedzeniu w dniu 26.05.17 przyjęła poniższe założenia do programu edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Gniewkowo.

1. Program edukacji leśnej skierowany będzie do wszystkich grup wiekowych społeczeństwa.
2. Istnieje zasadność przeniesienia ścieżki edukacyjnej „ Świerczyna” w pobliże leśniczówki Pieczenia ze względu na istniejącą tam wiatę edukacyjną oraz większą możliwość monitoringu obiektu.
3. Należy kontynuować współpracę z zaprzyjaźnionymi partnerami w edukacji leśnej, a także pozyskiwać nowych partnerów działających na terenie Nadleśnictwa (szkoły, fundacje, instytucje).

4. Należy zorganizować lub współuczestniczyć w konkursach organizowanych dla dzieci i młodzieży szkolnej o tematyce leśnej i przyrodniczej.
5. Należy umieścić foldery edukacyjne (w formacie PDF) dotyczące obiektów edukacyjnych na stronie internetowej Nadleśnictwa z możliwością ich pobierania przez zainteresowanych .
6. Należy zorganizować szkolenie merytoryczno-edukacyjne z udziałem nauczycieli przedmiotów przyrodniczych dla pracowników Służby Leśnej celem poznania metod i technik przekazu wiedzy oraz efektywnego do dzieci podczas lekcji i zajęć terenowych.
7. Należy we współpracy ze szkołami oraz MGOKSiR – opracować proste scenariusze zajęć prowadzonych z wykorzystaniem obiektów edukacyjnych (w tym lasu) Nadleśnictwa Gniewkowo oraz prelekcji prowadzonych w szkołach i w Sali edukacyjnej.

3. Charakterystyka (naturalnych) walorów edukacyjnych nadleśnictwa.

Nadleśnictwo Gniewkowo jest jednym z 27 nadleśnictw znajdujących się na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu. Pomimo dużego rozczłonkowania kompleksów leśnych oraz znajdującego się na terenie leśnym czynnego poligonu wojskowego o łącznej powierzchni około 12 tys. ha, stanowi ono istotną bazę wypoczynkową dla mieszkańców okolicznych miast (Toruń, Inowrocław, Ciechocinek, Aleksandrów Kujawski, Gniewkowo). Na terenie nadleśnictwa dominują drzewostany sosnowe na słabszych siedliskach borowych, jednakże nie brakuje tutaj też innych gatunków drzew leśnych rosnących na lepszych siedliskach, które pięknie wkomponowują się w leśny krajobraz, a leśnikom umożliwiają różnorodne sposoby gospodarowania.

Duża penetracja terenów leśnych przez ludność, łatwy dojazd do lasu, miejsca parkowania oraz docierające do leśnictwa sygnały o rosnącym zainteresowaniu lasem, umożliwiają i uzasadniają prowadzenie różnorodnych działań edukacyjnych. Głównymi odbiorcami są z pewnością dzieci szkół podstawowych oraz młodzież gimnazjalna, nie należy jednak zapomnieć o pozostałych grupach odbiorców.

Na terenie nadleśnictwa znajdują się trzy rezerваты przyrody: „Rezerwat Rejna” – florystyczny z wisienką stepową, „Rezerwat Balczewo ” – faunistyczny, chroniący miejsca lęgowe ptaków, oraz duży rezerwat fitosocjologiczny na terenie leśnictwa Pieczenia. Dwa pierwsze rezerваты znajdują się na trasie ścieżki edukacyjnej „Rejna-Balczewo” dzięki czemu

istnieje możliwość zapoznawania zwiedzających z pełnionymi przez nie funkcjami.

Nadleśnictwo Gniewkowo posiada również własną Szkółkę Leśną która oprócz produkcji sadzonek drzew i krzewów leśnych pełni również rolę obiektu edukacyjnego chętnie odwiedzanego przez dzieci okolicznych szkół.

4. Obiekty edukacji leśnej nadleśnictwa.

1. Ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna „Świerczyna”

- a. Długość 2km
- b. Rok założenia 1997
- c. Ilość przystanków – 7 (1. „Drzewostan świerkowy”, 2. „Młodnik dębowy, Uzupelnienie luk”, 3. „Przebudowa drzewostanów”, 4. „Starodrzew dębowy, rzeźba terenu”, 5. „Podszyt , ptaki”, 6. „Drzewostan nasienny”, 7. „ Zaśmiecanie lasu” .)
- d. Kształt ścieżki pętla
- e. Dojazd – autokar, PKP + autokar
- f. Wyposażenie – oznakowanie przystanków, folder z opisem przystanków, tablica informacyjna, ławki
- g. Ścieżka o dużym znaczeniu lokalnym
- h. Średnioroczna frekwencja około 1000 osób
- i. Znaczenie: obiekt o typowo edukacyjno-leśnym charakterze.

2. Ścieżka przyrodniczo-leśna Balczewo – Rejna

- a. Długość 7.4km (w tym trasa piesza 2.9km)
- b. Rok założenia 2005
- c. Ilość przystanków - 16 (Leśniczówka Balczewo, Zrąb, Cisy, Użytek ekologiczny, Fazy rozwojowe d-stanów, Dęby, Rezerwat „Balczewo”, Podszyt, Sosna, Przebudowa d-stanów, Żywicowanie, Las mieszany, Budowa piętrowa lasu, Partia kontrolna, Poletko łowiecki, Rezerwat „Rejna”
- d. Kształt ścieżki dwie pętle
- e. Dojazd - transport własny
- f. Wyposażenie – Wiata edukacyjna z miejscem na ognisko
- g. Ścieżka o dużym znaczeniu lokalnym
- h. Średnioroczna frekwencja około 2000 osób
- i. Znaczenie obiekt o typowo leśno-edukacyjnym charakterze

3. Izba edukacyjna przy siedzibie Nadleśnictwa, wyposażenie multimedialne tzw. „zielona klasa”.

4. Ścieżka przyrodniczo- historyczna w leśnictwach Dąbki, Podlesie

a. Długość 3.0km.

b. Rok założenia 2013

c. Ilość przystanków – 12 (miejsce zbrodni hitlerowskich w latach 1939-1943, witamy, starodrzew sosnowy, GDN, budowa warstwowa lasu, odnowienie po cięciach gniazdowych, odnowienie po cięciach zupełnych, drzewostan brzozy, poletko łowieckie, zalesienie porolne, wiata edukacyjna, tablica historyczna).

d. Kształt ścieżki , prosta łamana

e. Dojazd – transport własny

f. Wyposażenie - Wiata edukacyjna z miejscem na ognisko

g. Ścieżka o dużym znaczeniu lokalnym

h. Średnioroczna frekwencja około 1000 osób

i. Znaczenie – obiekt o historyczno-przyrodniczym charakterze

5. Obiekty edukacji przyrodniczej innych pomiotów znajdujące się na terenie nadleśnictwa.

Punkt edukacyjny zakładu recyklingu tworzyw sztucznych „Plastmar” zlokalizowany we wsi Balczewo z własną salką edukacyjną.

6. Partnerzy w edukacji leśnej społeczeństwa.

Głównymi partnerami w edukacji społeczeństwa są szkoły podstawowe i gimnazjalne a konkretnie nauczający w nich przyrody nauczyciele przyrody. W związku z tym, że Nadleśnictwo jest otwarte na wszelkie propozycje edukacyjne, które wchodzi z tej strony placówek oświaty każdego roku odbywają się pogadanki bądź akcje typu „dokarmianie zwierzyny”, „zgrabianie liści kasztanowców”, „Sprzątanie Świata”.

Nadleśnictwo Gniewkowo nawiązało także współpracę z firmą recyklingową „Plastmar”, która posiada własną izbę edukacyjną oraz korzysta z naszej ścieżki edukacyjnej „Rejna – Balczewo” oprowadzając zainteresowane grupy szkolne. Zadaniem nadleśnictwa jest kontynuowanie współpracy oraz nawiązanie nowych kontaktów, tak aby jak najwięcej osób miało możliwość poznania życia lasu i pracy leśnika.

Nadleśnictwo Gniewkowo utrzymuje kontakt z Urzędem Powiatowym w Inowrocławiu, Urzędem Powiatowym w Aleksandrowie Kujawskim oraz Urzędem Miejskim w Gniewkowie, które są partnerami w edukacji leśnej i przyrodniczej społeczeństwa.

7. Wydawnictwa edukacyjne o nadleśnictwie.

1. „Nadleśnictwo Gniewkowo 115lat.” Towarzystwo Miłośników Gniewkowa i Ziemi Gniewkowskiej. Zeszyt nr 9 z 2003 roku.
2. „90 lat Nadleśnictwa Gniewkowo.” Folder Wydawnictwo SAR Pomorze 2000r.
3. „Nadleśnictwo Gniewkowo.” Folder. Wydawnictwo SAR Pomorze, 2008r.